

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA ETNOLOGIJO IN KULTURNO ANTROPOLOGIJO

ANNEMARIE CULETTO

VENCEMBER

(Avto)etnografija prireditvenega turizma v Loki pri Zidanem Mostu

Diplomsko delo

Študijski program:

Etnologija in kulturna antropologija – E

Mentor: Dr. Peter Simonič

Ljubljana, 2016

Zahvala

Zahvaljujem se mentorju, dr. Petru Simoniču. Posebej hvala vsem *mojim* za podporo.

Izvleček

Vencember – (Avto)etnografija prireditvenega turizma v Loki pri Zidanem Mostu

V pričujoči diplomski nalogi se prepletajo avtoričine vloge; študentka etnologije in kulturne antropologije, članica turističnega društva in krajanka v proučevani skupnosti. Z (avto)etnografsko metodo poskuša ovrednotiti projekt prireditvenega turizma, ki ga je v letih 2014 in 2015 kreirala v turističnem društvu. V prvem delu naloge proučuje njegovo večplastnost; pomen lokalne identitete, skupno verjetje, simbole, obredje, prostor in čas, v katerega je postavljen, načine vključevanja in odzive. V drugem delu svoja spoznanja aplicira na sam projekt in ga nadgradi na podlagi ugotovitev iz prvega dela. Naloga po besedah avtorice predstavlja primer vključevanja etnologov in kulturnih antropologov v manjše skupnosti in možnost doprinosa k razvoju in napredku.

Ključne besede: prireditveni turizem, lokalna identiteta, globalizacija, skupnosti, aplikativna antropologija

Abstract

Vencember - (Auto)ethnography of event tourism in Loka pri Zidanem Mostu

The following thesis combines author's many roles; student of ethnology and cultural anthropology, member of tourism association and a local women in the research community. With (auto)ethnography she tries to evaluate the project being organised in 2015 under the auspices of local tourism association. In first part of the paper she is considering their complexity; the importance of local identity, common believing, simbols, rituals, space and time in which takes place, integrating ways and responses. In second part his findings applied to the project and upgrade it. The paper is an example of the active involvement of ethnologist and cultural anhtropologist in smaller communities.

Key words: event tourism, local identity, globalization, communities, applicative anthropology

Kazalo vsebine

Zahvala	2
Izvleček	3
Abstract	3
Kazalo vsebine	4
Kazalo slik.....	6
Uvod.....	7
Avtoetnografska zgodba.....	8
Zamišljanje skupnosti.....	9
Lokalizem pred nacionalizmom	10
Skupno vedenje/verjetje	11
Društvena dejavnost	12
Kdo in zakaj?.....	13
Turistično društvo Loka	15
Prireditveni turizem.....	16
'Prej'	16
Danes.....	17
Ideja.....	17
Dimenzije prireditvenega turizma	18
Simboli in obredje v (prireditvenem) turizmu.....	18
Vzdrževanje soseščine.....	21
Prostor	21
Čas.....	23
Ciljne skupine.....	24
Načini vključevanja.....	24
Drugi del.....	27
Definicija projektne poslanstva	28
Predvidena skupna vrednost projekta.....	28
Krajevna, regionalna, nacionalna in mednarodna afirmacija projekta	28
Projektna/organizacijska ozadja.....	29
Zgodovinsko.....	29
Družbeno kulturno ozadje	29
Znanstveno ozadje.....	29

Predlog programa projekta za 2016	31
Projektni smotri in cilji.....	32
Znanstveni	32
Politični	33
Kulturno-zgodovinsko-umetniški.....	33
Socialni.....	33
Pedagoško-didaktični	34
Finančni.....	34
Ekološki.....	35
Pravno-organizacijski.....	36
Ključne javnosti in trženje.....	36
Natančen opis in analiza ciljev in želja pobudnikov	36
Natančen popis in analiza tekmecev, celo nasprotnikov	37
Finančni partnerji	38
Umetniški/znanstveni/programski partnerji	38
Popis ciljnih ponudb/produktov/strategij za posamezno skupino v omrežju	38
Organizacijska struktura.....	39
Človeški viri/socialna antropologija.....	39
Grafična predstavitev družbenih/organizacijskih relacij	40
Kadrovski menedžment.....	41
Notranja in zunanja komunikacija.....	41
Generalno sporočilo projekta	41
Koordinacija organizacijske ekipe	41
Stiki z javnostjo.....	42
Delovni načrt realizacije.....	42
Seznam tehničnih/prostorskih potreb	42
Predviden proračun projekta v breme TD	43
SWOT analiza	44
Zaključek.....	45
SUMMARY	46
Bibliografija	48

Kazalo slik

Slika 1: Adventni venček na razstavi Vencembra 2015. Vir: loka pri zidanem mostu, december 2015, foto: culetto.	19
Slika 2: Druženje ob razstavi adventnih venčkov na ograji sadovnjaka med reko Savo in železnico. vir: loka pri zidanem mostu, november 2015, foto: culetto.	20
Slika 3: Obiskovalka med ogledom razstave adventnih venčkov na ograji sadovnjaka sadjarstva Blanca v Loki pri Zidanem Mostu. vir: loka pri zidanem mostu, november 2015, foto: culetto.	23
Slika 4: Obiskovalci med ogledom razstave adventnih venčkov ob sprehajalni poti. vir: loka pri zidanem mostu, november 2015, foto: culetto.	23
Slika 5: Grafični prikaz odziva na nekatere dogodke Vencembra 2015. vir: arhiv turističnega društva loka pri zidanem mostu.	25
Slika 6: Zemljevid Loke pri Zidanem Mostu z označenimi lokacijami Vencembra.	32
Slika 7: Babica z vnukom v naročju spleta adventni venček. vir: loka pri zidanem mostu, november 2015, foto: culetto.	34
Slika 8: Eden od lokalnih ponudnikov na tržnici "Svoji k svojim". vir: loka pri zidanem mostu, december 2015, foto: culetto.	35
Slika 9: Učenci in učiteljica podružnične osnovne šole Loka pri Zidanem Mostu pripravljene na pobiranje smeti po nabrežju reke Save. vir: loka pri zidanem mostu, november 2015, foto: culetto.	36
Slika 10: Grafični prikaz deleža opravljenega dela posameznih akterjev pri projektu Vencember 2016.	40
Slika 11: Grafični prikaz organizacijskih relacij.	40

Uvod

V nalogi, ki je pred vami, sem v prvem delu želela ovrednotiti Vencember, prireditveni projekt, ki sem ga projektirala v letu 2014 in smo ga prvič v celoti izvedli leta 2015 v Turističnem društvu Loka pri Zidanem Mostu. Za razumevanje razvoja (prireditvenega) turizma na nekem določenem območju se mi je zdelo pomembno v ospredje postaviti in razložiti koncept nacionalne in lokalne identitete, zgodovine, na verjetju, na katerem neka skupnost stoji, razvoj društvene dejavnosti v kraju, v katerega je moj projekt bil lociran, in oris ključnih osebnosti in dogodkov, ki so spodbudili nastajanje Vencembra. Projekt sem poskušala simbolno in obredno razčleniti in razložiti. Spraševala sem se, komu je bil namenjen v času nastajanja in zakaj? Na podlagi katerih verjetij in prepričanj je bil izbran prostor dogajanja? Kako je na izvedbo, odziv in obiskanost vplival izbrani čas? Na podlagi odzivov in statistike lanskoletnega (2015) Vencembra sem ugotavljala, kdo se je s projektom identificiral in kako je ta oseba izkoristila priložnost za vključevanje, ki ji je bilo omogočeno s projektom. Ali je projekt privabil vse starostne in statusne skupine ali le nekatere? Zakaj je temu bilo tako in kako bi to v prihodnje lahko izboljšali?

V drugem delu diplomske naloge sem projekt izboljšala in nadgradila na podlagi spoznanj prvega dela naloge. Projekt predstavlja primer aktivnega vključevanja etnologa in kulturnega antropologa v lokalno okolje in način, kako lahko s svojim znanjem pripomoremo h krepitvi nacionalne in lokalne identitete, neprofitnemu volonterskemu delovanju, družbenim in ekonomskih razmeram v kraju, razvoju turizma in nasploh trajnostnemu napredku. Želim si, da bi naloga koga spodbudila, da bi svoje znanje unovčil tudi v ta namen.

Svojo diplomsko nalogo začnjam z avtoetnografsko zgodbo, ki me je po mesecih opazovanja, raziskovanja, kreiranja, oblikovanja, izvajanja, udeleževanja in analiziranja pripeljala do spoznanja, da o Vencembru – prireditvenem mesecu decembru v Loki pri Zidanem Mostu – ne morem pisati kot o projektu nekoga »drugega«, saj sem bila sama glavni akter tako pri kreiranju programa kot pri izvedbi. Vencember mi ni dal le pestrega decembrskega dogajanja, kakor so ga doživljali krajani Loke pri Zidanem Mostu, pač pa so se mi z opazovanjem in analiziranjem začela odpirati nova vprašanja in dognanja, ki bi jih v tej nalogi rada teoretično opredelila in argumentirala.

Avtoetnografska zgodba

Začetek zgodbe sega v čas, ko je bila deklica stara nekje deset let. V začetek njenega zavedanja in dojemanja okolice, ko je v spremstvu staršev hodila na prireditve v domačem kraju in občini. Vse od malega sta jo vodila s seboj. Tam se je dobro počutila. Druženje z ljudmi različnih starosti, zanimanj in znanj. Glasba, likovne razstave, predavanja, veselice, sproščeni obrazi in dobra volja med ljudmi so v njej vzbujali občutek ugodja. Pri šestnajstih letih, ko je že nekoliko odrasla in se je nekaterih prireditev v domačem kraju samo še spominjala, se je odločila, da se tudi sama spopade z organizacijo. S prijateljico sta, po nekaj letih premora, zopet priredi otroško pustno rajanje. V Loki pri Zidanem Mostu ima pust bogato tradicijo in ker je bila kot otrok deležna pustnega veselja v domačem kraju in je to v devetdesetih že imelo svoje sledilce, se je ideja zdela prava. In res je bila dobro sprejeta. Zadovoljstvo, ki so ga pokazali nasmejani obrazi obiskovalcev, jo je takrat zasvojilo. V vseh nadaljnjih letih se je potem vključevala v društveno dejavnost v vseh delujočih društvih v kraju; kulturnem, turističnem, gasilskem društvu in pevskem zboru. Aktivno vključevanje v lokalno okolje je v njej budilo občutek vznemirjenja, lagodja, dobre volje, veselja, priložnosti in pripadnosti. Ob tem je razmišljala tudi o vsem, kar takšni dogodki in druženja pomenijo za okolje in njihove prebivalce. Ne prinašajo namreč le trenutnega zadovoljstva in veselja, ampak pomembno prispevajo tudi h krepitvi lokalne in nacionalne identitete, ustvarjanju skupnosti ter ohranjanju tradicije. Takšno razmišljanje jo je pripeljalo na študij etnologije in kulturne antropologije, kjer je na prej omenjena vprašanja sčasoma dobivala odgovore, ki sicer največkrat niso končni in trdni, ampak nenehno ponujajo priložnost za razmišljanje »naprej«.

In to razmišljanje »naprej« jo je gnalo v načrtno opazovanje okolice in poslušanje krajanov. Njihove pripovedi o preteklih dogodkih, ki jim je prisluhnila, medtem ko je kot študentka služila denar v vaški gostilni, ko so ljudje še našli čas za druženje in veselje, je v njej prebudilo željo po ustvarjanju nečesa, kar bo prebivalce Loke ponovno združilo in jim dalo priložnost za kakovostno preživljanje prostega časa v domačem okolju. V decembru 2014 je dobila idejo za projekt Vencember, ki ga je izpeljala na osnovi očetove ideje o razstavi adventnih venčkov na prostem in lastnega opazovanja ter razmišljanja o nečem več. Želela je, v sicer razmeroma majhni krajevni skupnosti, prebivalcem ponuditi nekaj, kar jih bo pritegnilo in ponovno obudilo druženje in povezovanje znotraj kraja, posredno

pa krepilo lokalno identiteto, kar so pred desetletjem začeta ekonomska kriza, pospešena globalizacija in moderna tehnologija začeli načenjati. Sama ideja je morda izšla tudi iz nostalgčnih otroških spominov, ko je bila v Loki društvena dejavnost bolj prisotna kakor danes, iz njenih morda nadrealnih predstav o možnosti obuditve druženja in okrepitvah vezi, o čemer so tako radi pripovedovali starejši, največ pa iz želje po preizkusu (sebe, članov turističnega društva, krajanov,) ali je sploh mogoče začeti nekaj, kar bi lahko imelo prihodnost. Naloge se je tako prvič lotila pri predmetu Aplikativna antropologija in kulturni menedžment, ko jim je profesor Peter Simonič dal proste roke pri izbiri teme za projekt. Študij etnologije in kulturne antropologije se ji je pri tej nalogi zazdel izredno uporaben, saj je svoja opažanja lahko aplicirala na projekt, ki bi ga dejansko tudi realizirala. Čeprav z nekaj vprašljivimi pogledi, so njeno idejo podprli tudi aktivni člani Turističnega društva Loka, kjer si je zaupanje pridobila z izvedbo pustnih rajanj ter aktivnim vključevanjem in delom v društvu v zadnjih letih, ko je predsedovanje v društvu prevzel njen oče, zaradi česar si je tudi sama dovolila nekaj več svobode in kreativnosti. Njena pričakovanja so bila po izvedbi Vencembra v decembru 2015 že presežena. Spremembe in napredki so se v lokalni skupnosti kmalu začela kazati na več področjih. Zadovoljstvo, ki ga je občutila ob nasmejanih obrazih obiskovalcev dogodkov Vencembra, jo je spodbudilo k razmišljanju o mnogih vprašanjih – vprašanjih, ki si jih je postavljala kot krajanka, kot organizatorka takšne prireditve in kot etnologinja in kulturna antropologinja. Vse tri vloge so se znotraj nje namreč tesno prepletale. Mejo med njimi še danes težko, če sploh lahko, določi.

Zamišljanje skupnosti

Če se vrnem na začetek. V knjigi Benedicta Andersona Zamišljene skupnosti beremo o izvoru in širjenju nacionalizma, ki naj bi nasledil predhodne religijske skupnosti in dinastično kraljestvo in se prvič omenja v 18. stoletju, vendar njegovo pojmovanje najverjetneje ni bilo enako današnjemu. Lahko ga opredelimo kot ideologijo, ki temelji na prepričanju, da si ljudstvo na nekem ozemlju deli jezik, zgodovino, kulturo in veroizpoved, pripada naciji in je ločeno od druge politične skupnosti. Anderson nacionalizem sicer primerja bolj s »sorodstvom« in »verstvom« kakor »liberalizmom« in »fašizmom« in pri tem poda predlog antropološke definicije, da je »narod zamišljena politična skupnost – zamišljen je hkrati kot notranje omejen in suveren.« (Anderson 2007: 22)

Sama to definicijo apliciram naprej na *lokalizem*, ki ga v tem primeru ne pojmem kot definicijo, ki jo najdemo v SSKJ, da je lokalizem *navadno slabšalno prizadevanje za korist svojega kraja, pokrajine, ki niso v skladu s koristmi skupnosti* (Internetni vir 1), temveč si ga predstavljam kot pod- ali predkategorijo nacionalizma. Zavest, ki je v času množične globalizacije, »procesa, ki ustvarja transnacionalne vezi in prostore, povečuje vrednost lokalnih kultur in postavlja v ospredje tretje kulture,« (Beck 2003: 26) velikokrat tudi bolj izrazita kakor zavest narodnosti. Ravno s paradoksom enakosti se bolj zavedamo drugačnosti in »posledica je iskanje, ustvarjanje in poudarjanje lokalnih identitet in kultur.« (Brumen: 125) »Globalizacija s širitvijo supraterritorialnosti bistveno spodbuja potrebe ljudi po identifikaciji z nečim, kar je človeku domače in sploh bližje svetu čustev, torej z nacionalno in lokalno identiteto.« (Fakin Bajec 2011: 119) Pri lokalizmu lahko za razliko od nacionalizma govorimo o bolj trdnih temeljih, na katerih se ta vzpostavlja. Po Marilyn Strathern, »ki je v bistvu prva razrešila razsežnosti (angleškega) dojemanja lokalizma, ki ga opredeljujejo zakoreninjenost v omejenem prostoru, identiteti, ki izvira iz pripadnosti, in časovni kontinuiteti,« (Brumen: 127) gre še vedno za zamišljeno skupnost. »Skupnost pa nakazuje možnost prehoda njenih meja«, saj je »predstava o zaprtih prostorih postala fiktivna/.../nobena skupina se ne more zapreti pred drugimi.« (Beck 2003: 24) Ravno ta nezaprta in dostopna do *drugega* pa formira posameznikovo mišljenje o samem sebi. Pri čemer »narod in njegova identiteta trajata tako dolgo, kolikor obstajajo ločnice (kolikor časa nas »drugi«, ki so drugačni od »nas«, priznavajo in prepoznavajo) /.../ Tako nastajajo in se oblikujejo stereotipi o narodih in manjših lokalnih skupnostih.« (Fakin Bajec 2011: 117)

Če Andersonovo razčlenitev definicije naroda apliciram na lokalno: *lokalizem* za razliko od nacionalizma pripadnikom omogoča, da spoznajo vse svoje sočlane, se z njimi srečajo ali vsaj slišijo zanje, s čimer se predstava o povezanosti skupnosti poveča. »Kakor je v naših predstavah narod *omejen*,« je omejeno lokalno prebivalstvo; v primeru, ki ga želim predstaviti v moji nalogi, je omejeno na krajevno skupnost. Ravno v razmerju z drugimi, ki so *izven* našega lokalnega okolja, se definiramo in prepoznavamo kot *mi*. In tako kot si »narod predstavljamo kot *skupnost*, saj se ne glede na neenakost in izkoriščanje, ki nemara vladata v njem, vedno poraja kot globoko, horizontalno tovarištvo,« si lahko predstavljamo tudi lokalni okoliš. Kakor pri narodu tudi pri lokalizmu v ospredje stopi

vprašanje izumljanja, izmišljanja in potvarjanja nasproti zamišljanju in ustvarjanju. Pri tem trčimo ob vprašanje resničnosti in avtohtonosti ter podvomimo v vsako resničnost narodnosti in lokalnosti. Ob tem ne moremo mimo dejstva, da je, ne glede na izumljanja, izmišljanja in potvarjanja, na katerih te skupnosti stojijo in delujejo, člane le-teh nedvomno lažje držati skupaj, jih usmerjati in z njimi, če hočete, manipulirati.

Skupno vedenje/verjetje

Skupno *vedenje/verjetje* je poleg ozemlja in jezika tisti temelj, ki neko skupnost drži skupaj. Čeprav v tem delu le opisujem temeljne dele zgodovine ozemlja krajevne skupnosti Loka pri Zidanem Mostu, želim pri bralcih pustiti vtis, ki ga imajo lokalci o svoji zgodovini. Poznavanje le-te bo omogočilo lažje razumevanje mojih ugotovitev v nadaljevanju diplomske naloge.

Da je bilo ozemlje današnje krajevne skupnosti Loka pri Zidanem Mostu poseljeno in obljudeno že v samih začetkih civilizacij v letih 34. in 33. pred našim štetjem, pričajo najdbe keltskih grobišč, prazgodovinskega gradišča, več žarnih grobišč, orodja, orožja, loncev in situl. Tu skozi je potekala rimska cesta, po kateri se je širila trgovska pot iz Panonije v Italijo in obratno. Krajevna imena pričajo o tem, da je bilo ozemlje poseljeno tudi v času frankovskega fevdalizma, od konca 8. stoletja dalje. V srednjem veku je Loka kot del štajerske dežele pripadala visokemu nemškemu plemstvu, štajerskim vojvodom Traungaucem, nato Babenberžanom, po izumrtju teh pa češkemu kralju Otokarju II. in za tem Habsburžanom. V pisnih virih se kraj Loka pri Zidanem Mostu prvič omenja v letih od 1220 do 1230 v Babenberškem urbarju. Ozemlju so se približali Turki. Pred šolanjem na Nemškem naj bi (zgodovinski viri si o tem, ali je Primož Trubar v Loki pri Zidanem Mostu res bival ali ne niso enotni) v Loki pri Zidanem Mostu med letoma 1528 in 1542 služboval Primož Trubar.¹ Znano je, da so loški kmetje zanetili enega zadnjih kmečkih uporov na Slovenskem, leta 1790. Po pripovedi starih ljudi naj bi nad Ločane okoli leta 1850 prišlo vprašanje, ali hočejo biti kmetje ali gospodje. Rekli so, da rajši ostanejo še nadalje kmetje, kajti sicer bi morali vzdrževati sodnika. Tako so Ločani izgubili sodnijo, ki se je preselila v

¹ Da se z očetom slovenskega jezika v Loki pri Zidanem Mostu prebivalci še danes močno identificirajo poleg poimenovanja institucij in društev (Kulturno društvo Primož Trubar Loka, Trubarjev dom upokojencev Loka, Trubarjev hram), priča tudi predstavitev doprsnega spomenika Primoža Trubarja iz prvotne lokacije pred Trubarjevim hramom na cerkveno dvorišče v juniju 2016, ki je sprožila številne polemike in nasprotovanja.

Laško. Svoj davek sta v teh krajih terjali 1. in 2. svetovna vojna. Dvor Loka, ki so ga v 13. stoletju zgradili na mestu današnje graščine, v kateri je od konca 2. svetovne vojne dom upokoencev, začetki šolstva, ki segajo v leto 1786, in številni izobraženi posamezniki, rojeni v Loki, so le nekateri od pokazateljev, ki pričajo, da je bila ta krajevna skupnost od nekdanj polna napredno mislečih posameznikov, ki so se za časa svojega življenja in delovanja primerjali in postavljali ob bok uspešnim posameznikom iz sosednjih mest, Radeč in Sevnice. (po Bogovič Peklar 2008: 35–46)

Ugodno lego in možnost za razvoj turizma v teh krajih nudi tudi strateška lega ob reki Savi. Pomembno je to območje zaznamoval prihod železnice v drugi polovici 19. stoletja, ki še danes predstavlja pomembno prometno povezavo z Ljubljano in Zagrebom. S svojimi hribi je ta del Posavja priljubljena destinacija planincem in gorskim kolesarjem, saj tura na Veliko Kozje (993 m), Lisco (948 m) ali Lovrenc (722 m) z rastiščem clusijevega svišča (encijana) predstavlja priložnost za enodnevni izlet.

Društvena dejavnost

Začetke kulturne dejavnosti lahko neposredno povežemo z začetkom razvoja šolstva v Loki. Poleg šole je bila »katoliška cerkev pomemben dejavnik razvoja neprofitno volonterskega sektorja v predvojnem obdobju.« (Č. Meglič 1997: 157) Leta 1903 je bilo v Loki ustanovljeno Slovensko katoliško izobraževalno društvo, ki je delovalo na področju posojanja knjig, razširjanja katoliških časnikov in uprizarjanja iger. Za spodbudo kulturne dejavnosti je nedvomno zaslužen domoljub in politični aktivist Dragotin Ferdinand Ripšl, ki je v letih med 1864 in 1874 tukaj opravljal duhovniško službo. Leta 1870 je bil ravno on glavni pobudnik za ustanovitev čitalnice v Loki. (po Zelič 2008: 97–98) Te »so bile središče kulturnega in družabnega življenja slovenskega srednjega in višjega sloja. Iz njih so kasneje nastala številna društva, ki so imela pomembno vlogo v političnem in kulturnem življenju Slovencev.« (Č. Meglič 1997: 157) Leta 1933 je bilo ustanovljeno telovadno sokolsko društvo, ki je »imelo enako vlogo kot druga društva, ki so združevala napredne slovenske ljudi v tekmovanju z istovrstnimi nemškimi društvi.« (Č. Meglič 1997: 157) Kulturno društvo Primož Trubar ima kot osrednje in najstarejše na področju kulture v kraju bogato zgodovino, ki sega v obdobje konca 2. svetovne vojne, kljub temu, da je mnogokrat »tradicijska interesnega združevanja in samoorganiziranja ljudi bila po drugi svetovni vojni, ko je prišla na oblast komunistična partija, prekinjena.« (Č. Meglič 1997: 155) Od leta 1946 je pod okriljem društva delovala dramska skupina, leta 1947 je bil ustanovljen mešani

pevski zbor. V okviru društva je delovala tudi knjižnica. (po Strajnar 2008: 99–102) »Druga svetovna vojna in pozneje socialistična revolucija in sprememba družbenega sistema je na Slovenskem pomenila prekinitev s preteklostjo/.../Od starih društev so se ohranila tista, katerih delovanje je bilo omejeno na lokalno raven in s svojim delovanjem niso ogrožala nove politične oblasti.« (Č. Meglič 1997: 160)

Leta 1974 sta bila na pobudo državljanov, ne države, uvedena samoupravni socializem in nov društveni zakon, ki sta pomembno vplivala na nadaljnji razvoj neprofitno volonterskega delovanja. Članstvo v teh društvih je bilo prostovoljno in ni bilo številčno, država jih ni več finančno podpirala, zato so delovala bolj na obrobju. Poleg prej delujočih društev na področju športa, kulture in socialne dejavnosti, so pomembno mesto dobila »tudi lovska in ribiška, turistična in tehniška društva.«(Č. Meglič 1997: 161) Veliko rast števila registriranih društev na slovenskem ozemlju je moč zaslediti od leta 1975 do 1996. V to obdobje postavljam tudi ustanovitev in začetek delovanja Turističnega društva v Loki pri Zidanem Mostu. To je bilo na pobudo napredno mislečih posameznikov ustanovljeno leta 1997, z namenom izdelave in uresničevanja programa razvoja turizma v Krajevni skupnosti Loka. (arhiv Turističnega društva Loka pri Zidanem Mostu)

Pomembno je tudi delo kulturno umetniškega društva KreArt Loka, ki je delovalo v letih od 1998 do leta 2008. V okviru kolonije so se vsako leto v Loki zbrali številni umetniki iz Slovenije in tujine. (po Dremelj 2008: 103)

Kdo in zakaj?

Razvoj neprofitno volonterskega delovanja v Loki pri Zidanem Mostu lahko v prvi vrsti pripišemo zgodnjemu začetku šolstva v kraju iz konca 18. stoletja. Učitelji so bili, poleg duhovščine, v tem obdobju vaše avtoritete in glavni nosilci kulture. Nedvomno je na sam razvoj društvene dejavnosti pomembno vplivala socialna sestava prebivalstva. Ob koncu 2. polovice 19. stoletja se je zaradi gradnje železnice od Dunaja do Trsta od tod v Ameriko izselilo veliko število obubožanih kmetov. Ti so svojo zemljo prodajali Furlanom, ki so prišli graditi železnico. Nedvomno je vpliv priseljevanja tujcev vplival na življenje v kraju, saj so ti s seboj prinesli ne le priimek, temveč tudi svoje navade. Sicer je na tem območju še vedno »vse do druge svetovne vojne prevladovalo kmečko prebivalstvo. /.../ Iz nižjih plasti se je že med vojnama začelo oblikovati podelavstvo – polkmetstvo. /.../ Po drugi svetovni vojni pa se je družbena sestava spremenila. Ljudje so

se začeli množično zaposlovati na železnici ter v sevniški, radeški in hrastniški industriji.« (Bogovič Peklar 2008: 89) Predpostavljamo lahko, da so prebivalci Loke za svoje delo morali biti vsaj nekoliko izobraženi in da so se na delovnem mestu srečevali s prebivalci drugih krajev in mest ter ob tem spoznavali njihove življenjske navade. Hkrati so se njihove navade prepletale z navadami furlanskih delavcev. Začetki društvenega delovanja so, razen gasilskega društva, katerega ustanovitev je spodbudil, poleg mnogo manjših, hujši požar leta 1850 in ga zaradi tega štejemo za najstarejše društvo v kraju, verjetno izšli iz primerjave z »drugimi«. Ravno relacija *mi–oni* nam namreč omogoča boljše samorazumevanje. Eden od aktivnih članov Kulturnega društva Primož Trubar Loka, ki je bil član dramske skupine v času po 2. svetovni vojni, Rado Tavčar, brat pisateljice Zore Tavčar, je na eni od prireditev kulturnega društva maja letos povedal, da so se igralci iz Loke vedno radi primerjali s člani dramske skupine iz Radeč. Dodal je, da je veljalo, da Ločani v svojih gledaliških nastopih uporabljajo pravilnejšo zborna slovenščino. Zaradi tega so bili izredno ponosni in so se počutili vzvišene nad sosednjo mestno dramsko skupino. Ravno njegovo pripovedovanje, ki je sicer tudi odkrito kazalo na tekmovalnost in primerjanje med skupinami, kaže na to, da je samemu razvoju društvene dejavnosti, tako na področju kulture kot gasilstva, športa in turizma, nedvomno pomembno botrovala ravno primerjava z *drugimi*. Zavedni Ločani, ki so se spominjali svoje zgodovine, pa naj je bila ta resnična ali poustvarjena, so si prizadevali za razvoj društvene dejavnosti v kraju. Ta je pomembno vplivala tudi na razvoj kraja in ekonomijo. Loka je v času po drugi svetovni vojni poleg treh gostiln imela trgovino, krojača, mesnico, dom onemoglih, pošto, šolo, železniško postajo in bogato zgodovino, naravne danosti ter solidno prometno dostopnost, kar je pomenilo priložnost za dober gospodarski razvoj, sploh če med pomembne gospodarske panoge uvrščamo tudi turizem. Verjetno so prebivalci tega območja že pred ustanovitvijo turističnega društva razmišljali o možnostih razvoja in ponudbe, ki bi privabila ljudi od drugod. Zаметke tega lahko vidimo v dramskih in pevskih nastopih. Po osamosvojitvi Slovenije je priložnost dobil tudi turizem. Predvsem posamezniki iz polkmečkega/podelavskega razreda so si prizadevali za razvoj društvene dejavnosti in kraja. Tisti, ki so bili dejavni že v kulturnem društvu, so leta 1997 podali predlog za ustanovitev turističnega društva z idejo, da se pripravi program turističnega razvoja kraja.

Iniciativni odbor je v vabilu na ustanovni občni zbor, 25. julija 1997, med drugim zapisal:

»Živimo na lepem, naravno in zgodovinsko zanimivem koščku slovenske zemlje. Tega se nas večina ne zaveda. Le ta ali oni naključni obiskovalec, navdušen nad našim okoljem nas opozori na to. /.../ Društva ne ustanovljamo zato, da bi v Loki imeli še eno društvo. Odveč je tudi bojazen, da bo v škodo drugim, tradicionalnim društvom v kraju. Nasprotno, turistično društvo naj bi delovalo v korist vseh, zlasti pa promoviralo celotno okolje naše Krajevne skupnosti. Slediti moramo namreč duhu časa, da naša skupnost ne ostane pozabljena in zapuščena.« (arhiv TD Loka pri Zidanem Mostu)

Čeprav so društveno dejavnost od leta 1997 pomembno soustvarjala tudi ostala društva v kraju – kulturno društvo, gasilsko društvo, aktiv kmečkih žena in športno društvo – se v tej nalogi osredotočam na razvoj turističnega društva, pod okriljem katerega je bil organiziran projekt Vencember, ki je predmet te naloge.

Imena članov iniciativnega odbora na tem mestu za moje razmišljanje niso bistvena. Razmišljala pa bom o njihovem družbenem statusu in interesih, ki so bila v vabilu na ustanovni odbor društva jasno izražena. Gre za posameznike, ki so bili (in so še) aktivni tudi v drugih neprofitno volonterskih organizacijah v kraju. Prihajali so ali iz polkmečkih ali iz delavskih družin. Med pobudniki je bilo nekaj takšnih, ki se niso rodili v Loki, so se pa sem preselili v mladosti ali zaradi selitve cele družine in nakupa posesti ali zaradi ljubezni. To ocenjujem kot pomemben faktor, ki kaže na to, da se so 'prišleki' od drugod, izven *meja* skupnosti, ki jo proučujem, bolje ali hitreje prepoznavali potencialno možnost za razvoj. Glede na njihovo starost, od trideset do šestdeset let, lahko rečemo, da so ti posamezniki hodili v šolo in bili za tisto obdobje morda celo med bolj izobraženimi. S tem mislim, da so imeli več kot le končano osnovno šolo. Zavedali so se, da je potrebno »slediti duhu časa,« s čimer so sledili trendu ustanavljanj turističnih društev, ki so se začela širiti po uvedbi samoupravnega socializma leta 1974, še bolj pa po osamosvojitvi Slovenije, ko sta se krepili nacionalna zavest in identiteta.

Društva so

»organizacije, ki so prostovoljne, neprofitne oblike združevanja ljudi in so pravne osebe zasebnega prava. Po zakonu lahko pridobijo status delovanja v javnem interesu, ki jim ga

na podlagi posebej določenih kriterijev dodeljujejo ministrstva, odgovorna za posamezna področja. Društvo lahko ustanovi deset fizičnih oseb, registracija pa ni odvisna od soglasja državnih organov. Zakon dovoljuje društvom tudi opravljanje pridobitne dejavnosti v omejenem obsegu, vendar morajo presežek porabiti za svojo osnovno dejavnost.« (Č.

Meglič 1997: 164)

Društvo je bilo tako, po besedah enega od članov iniciativnega odbora in prvega predsednika Francija Strajnarja st., ustanovljeno z dvanajst podpisniki in v letu 1997 tudi registrirano. Strajnar je predsedovanje po enem štiriletnem mandatu, leta 2001, predal Jožetu Racmanu. Od leta 2009 je predsednik društva Milan Culetto.

Prireditveni turizem

'Prej'

V času predsednikovanja Strajnarja je pomembno prireditev v kraju, tako za krajanke, občane in ostale obiskovalce, predstavljala Loška noč. Ta je bila leta 1994 prvič organizirana na pobudo gostinke Albine Potočnik, ki se je v Loko priselila. Člani turističnega društva so opazili njeno zagnanost in ji stopili naproti. Tako je bila vse do leta 2005 v avgustu organizirana veselica z etnografsko razstavo in gasilskim tekmovanjem na Savi.

K pomembnemu doprinosu prireditvenega turizma štejem tudi kolonijo KreArt, katere organizator sicer ni bilo turistično društvo, ampak umetniško kulturno društvo KreArt s predsednikom Zoranom Cvarom, in je potekala v letih od 1998 do 2008. Kolonija je prispevala pomemben turistični doprinos vsem vsem v Krajevni skupnosti in širše, v občini.

Obe prireditvi, v obdobju od leta 2005 do 2008, nista bili več organizirani. Vzrokov za to je bilo več; zaostritev zakonodaje o organizaciji prireditev s strani države, večje število dovoljenj, ki jih je moralo društvo samo financirati in kriti tudi v primeru odpovedi, saj stroški niso bili povrnjeni, težave z gostinsko ponudbo, vremenske neprilike, nesoglasja znotraj organizacijskega odbora, nezainteresiranost skupnosti. Kot pomemben razlog pa sama nestrokovno prepoznavam 'naveličanost' glavnih akterjev, ki so bili gonilne sile teh prireditev.

Danes

Na prejšnjih straneh naloge sem poskušala opisati dejavnike, ki so, po mojem mnenju, pomembno prispevali in doprinesli k ideji o razvijanju prireditvenega projekta in sem jih imela v zavesti ves čas kreiranja.

Ideja

Etnologi in kulturni antropologi se v lokalno skupnost lahko vključujemo tudi kot aktivni sodelavci. S svojim znanjem, tehniko proučevanja in raziskovanja lahko pomembno vplivamo na delovanje različnih institucij in načrtno vplivamo na življenje v skupnostih. Kakor lahko svoje raziskovano območje objektivno opišemo in potegnemo zaključke, lahko svoja spoznanja na terenu apliciramo na potrebe tega časa, jih primerno oblikujemo in umestimo v prostor, čas in med ljudi. Ravno s tem aplikativnim delom sem prepoznala etnologijo, in še bolj antropologijo, kot izredno uporabno, atraktivno in potrebno.

Na tem mestu se vračam k *avtoetnografiji*. Ideja o organizaciji prireditve, ki bi zadovoljila potrebe vseh krajanov, začeni z otroki, se je porodila ob poslušanju nostalgičnih pripovedi domačinov, ki sem jim bila priča, ko sem opravljala študentsko delo v vaški gostilni. Njihova spominjanja so temeljila na prijetnih druženjih s sovaščani in pestrem dogajanju, ki je zadovoljilo tudi najzahtevnejše okuse. Nostalgično spominjanje preteklih dni sem sicer vedno razumela tudi kot nostalgično spominjanje njihove mladosti, zato sem do teh spominov vedno pristopala z distanco. Gre namreč za spominjanje v sicer istem prostoru, nedvomno pa v drugem času. Vseeno je bilo v pogovorih čutiti, da ljudje pogrešajo neobremenjeno druženje. »S sekularnim trendom individualizacije je družba izgubila svojo kolektivno samozavedanje,« (Beck 2003: 21) ki je za obstoj skupnosti nedvomno med najpomembnejšimi. Ljudje smo namreč družabna bitja, od nekdanj se povezujemo v skupine in druženje je tisto, ki zadovolji eno temeljnih socialnih potreb. Ko sem poleg krajanke, poskušala biti tudi »raziskovalec kot profesionalni tujec, objektivni in hkrati dvomljivo lojalni,« (po Fikfak: 76) in si zamišljati, kaj in kako so ti ljudje *nekoč* to druženje dojemali, doživljali in kaj jim je le-to pomenilo, sem začela razmišljati o možnostih obuditve prireditvenega turizma. Hkrati sem v tem videla priložnost, da kot

predstavnica mladih in študentka etnologije in kulturne antropologije začnem razmišljati o morebitni izvedbi.

Moja opažanja in občutja, ki so se ob slišnem in videnem porajala in iz katerih nisem morala, kot objektivni opazovalec, izstopiti brez da bi se spopadla z lastnimi občutji in željami, so peljala k ideji o projektiranju prireditve. Ob očetovem predlogu o razstavi adventnih venčkov na ograji sadovnjaka ob sprehajalni poti ob reki Savi v adventnem času sem dobila navdih. Razstava, ki bi predstavljala osrednji dogodek, bi lahko bila le eden od dogodkov, ki bi se v decembru zvrstili v Loki. K sodelovanju bi povabila vsa delujoča društva in institucije v Krajevni skupnosti Loka. Vsako od teh bi organiziralo en dogodek, s čimer bi zajeli večji del različnih dejavnosti, od športa, plesa, kulture, turizma, medgeneracijskega povezovanja in druženja znotraj lokalne skupnosti in širše. Dogodke bi obiskovalcem predstavili pod skupnim imenom Vencember. V imenu sem namreč iskala simboliko, ki bi izpostavila poslanstvo projekta, in to je v prvi vrsti povezovanje. Hkrati sem z imenom poskušala »lokalne posebnosti umestiti globalno in jih v tem okviru konfliktno prenoviti« (Beck 2003: 72) ravno z aktualizacijo imena po vzoru (na primer angleškega – *movember*). S tem se »lokalno oziroma komunalno odloča, da bi se zagotovilo nova simbolna obeležja za presahnjene in ponovno obujene, novo iznajdene ali pa doslej le postulirane identitete.« (Beck 2003: 81) Projekt sem predstavila članom turističnega društva, ki naj bi bilo organizator dogodka. Sledila je predstavitev ideje ostalim društvom, ki delujejo v Loki pri Zidanem Mostu. K sodelovanju v projektu smo povabili tudi gostinska lokala, dom upokoencev, osnovno šolo in vrtec. Ti naj bi kot izvajalci s svojimi idejami in predlogi sooblikovali program, ki smo ga v decembru 2015 prvič v celostni podobi predstavili publiki.

Dimenzije prireditvenega turizma

Simboli in obredje v (prireditvenem) turizmu

»V simboličnih pa tudi vseh drugih reprezentativnih odnosih nekaj sedanjega, neposredno danega, opozarja na nekaj odsotnega, ki pa je v izkustvu ob pomoči tega opozorila sonavzoče.« (Luckmann 2007: 96)

Če na podlagi zgornjega citata razložim simbol Vencembra; venček, ki je simbolni prikaz povezanega, sklenjena kroga in večnosti, ki neposredno opozarja na odsotnost

povezanosti znotraj lokalnega okolja in s svojo prisotnostjo sonavzoče na to opozarja. Ni naključje, da sem za simbol projekta izbrala venček, saj se, ne glede na upadanje moči cerkve, ruralno prebivalstvo še vedno močno identificira s cerkvenimi obredji in simboliko. Venček po verskem izročilu simbolizira adventni čas, čas pred božičem in bližajočimi se prazniki, ki jih praznujemo v krogu družine. S praznikom se poistovetijo tudi neverni; zaradi globoko zakoreninjenih načel, katerim se zaradi več stoletnega vpliva cerkve ne moremo izogniti, zaradi »macdonalizacije/.../, po kateri se vse bolj uveljavlja nekakšna univerzalizacija v smislu poenotenja življenjskih slogov, kulturnih simbolov in transnacionalnih načinov vedenja,« (Beck 2003: 67) ali zaradi kokakolinega Božička ter holivodske filmske industrije. Z venčkom gre pravzaprav za znak, »ki zaradi svoje intersubjektivne konstitucije na predmete ali dogodke prek intersubjektivnega, na zavest vezanega *vmesnega sveta* pomenov kažejo utrjen sklop tipičnih (tujih in lastnih) izkustev.« (Luckmann 2007: 97) Z znakom, venčkom, ustvarimo občutek, ki pri posameznikih nezavedno vzbuja domačnost, povezanost in prazničnost, ki ima svoj namen. S tem ko posamezniki doživljajo lagodna občutja, ki jim jih nevede sproža znan znak, se s prireditvijo ali obredom podzavestno poistovetijo, saj so jim občutja znana in odziv podzavestno edini pravi.

SLIKA 1: ADVENTNI VENČEK NA RAZSTAVI VENCEMBRA 2015. VIR: LOKA PRI ZIDANEM MOSTU, DECEMBER 2015, FOTO: CULETTO.

Simbol za svoje delovanje potrebuje obred. Obred je »družbeno dejanje, saj se orientira po drugih in je poleg tega tudi usmerjen k njim.« (Luckmann 2007: 84) Zato venčku kot simbolu pritiče simbolna postavitev na ogled, to je razstava, ki je družbi sicer znana v obredju in času, ampak izvzeta iz tradicionalnega prostora. Pri tem pride do reinterpretacije tradicionalnega dejanja in gre hkrati za aktualizacijo obreda.

»Antropolog Nelson Graburn je svoj pristop k turizmu kot k modernemu obredu utemeljil na delih Emilana Durkeheima/.../in predlagal, da bi lahko turizem razložili kot

pojav, ki v modernih družbah izpolnjuje analogne funkcije, kot so jih v predmodernih družbah imeli tradicionalni obredi.« (Bajuk Senčar 2005: 35)

Pri tem turizem označuje kot svet, posvečen trenutek v nasprotju z vsakdanjikom, ki predstavlja nesveto, profano. To nas pelje dalje do študij Arnolda Van Gennepa o obredih prehoda in do Victorja Turnerja ter njegovega koncepta liminalnosti, ki je »turizem razumel kot obred ločitve, liminalnosti in ponovne vključitve in poudaril, da je turizem kot potovanje v prostem času dejansko moderna različica svetega potovanja.« (Bajuk Senčar 2005: 36) To izkustvo turizma postavlja v obdobje liminalnosti, ko posameznik v obdobju separacije pridobiva nova izkustva, spoznanja in razsežnosti.

Po teh teorijah torej Vencember razlagam kot obred, ki ga obhajajo krajani Loke pri Zidanem Mostu in drugi možni obiskovalci, ko jim je v mesecu decembru z *ločitvijo* od vsakdanjega, delovnega časa, ki ga Graburn označi kot *profanega*, ponujena priložnost za izstop, po Turnerju za dobo *liminalnosti*. V tej gre za ločitev od vsakdanje rutine in priložnost za spoznavanje novega, drugačnega, kar Vencember ponuja s pestrim programom v popoldanskem in večernem času ter ob vikendih, torej *svetem* času. Delavnice, razstave, predavanja, ples, koncerti, družabni dogodki, tek in pohod so priložnosti za umik od ustaljene dnevne prakse. Posameznik lokalne skupnosti ne dojema več le kot prostor bivanja in delovanja, ampak se v tej fazi poveže z ostalimi lokalci in jih začne dojemati kot pripadnike iste skupnosti. Sama to dojemanje pripadnosti isti skupnosti ne kategoriziram več kot vrsto politične pripadnosti, temveč (kot Andersen) bolj kot *sorodstveno* ali *versko* vez, kjer politični in ekonomski interesi preidejo v ozadje. Izražena je ideja o imaginarni ločenosti, ki jo ustvarja skupno verjetje, izkustva in zgodovina.

SLIKA 2: DRUŽENJE OB RAZSTAVI ADVENTNIH VENČKOV NA OGRAJI SADOVNJAKA MED REKO SAVO IN ŽELEZNICO. VIR: LOKA PRI ZIDANEM MOSTU, NOVEMBER 2015, FOTO: CULETTO.

Obdobju liminalnosti po Turnerju sledi obdobje *ponovne vključitve*, ko se posameznik iz *svetega* ponovno vrne v rutino, *profano*. S seboj prinese izkustva iz obdobja

liminalnosti, ki so njega in njegovo delovanje neizpodbitno zaznamovala. Sama sem to zaznamovanost opazila predvsem pri povpraševanju in obiskanosti posameznih dogodkov, ko so se nekateri posamezniki večkrat vračali, ter z njihovim aktivnim vključevanjem in željo po sodelovanju.

Če gre torej turizem razumeti kot sodobno obredje, ga je več kot smiselno graditi na trdnih temeljih, ki jih, po mojem mnenju, predstavljajo simboli. Ti v posamezniku nezavedno zbujejo potrebo po sodelovanju in vključevanju, »da so obredi ponovljivi,« zato »ni nič posebnega./.../Usmerjeni so ne nazadnje k nevsakdanjemu, k ne neposredno izkusljivemu.« (Luckmann 2007: 85)

Vzdrževanje soseščine

V enakem kontekstu kot sama razumem lokalnost, Appadurai uporablja koncept soseščine, »da bi zajel prostorske in kulturne dimenzije skupnosti./.../Trdi, da je bila lokalnost že po naravi vedno zelo krhek družbeni pojav, ki ga ljudje nikoli niso vzeli za samoumevnega, ampak so ga skušali na različne načine vzdrževati.« (Bajuk Senčar 2005: 70) To je mogoče »skozi nenehno gradnjo skupinske identitete in njenih identifikacijskih simbolov, kot so rituali, spomeniki, jeziki in drugo.« (po Appadurai Fakin Bajec 2011: 119) Pri tem vlogo nosilcev gradnje skupinske identitete prevzemajo javne ustanove, kot so vrtci, šole, nezanemarljivo vlogo oz. ključno dejanje pa, predvsem v manjših (vaških) skupnostih, prevzemajo društva in njihovi akterji – ljudje, ki zavedno ali nezavedno sodelujejo »pri konstruiranju in produciranju socialnih praks, ki vzdržujejo skupnost in vplivajo na oblikovanje lokalnih identitet, ki s pomočjo kulturnih prvin in praks reprezentirajo in lokalizirajo življenjski prostor.« (Fakin Bajec 2011: 119–120) Po Appadurairu »gradnja soseščine v prostorskem in družbenem smislu pomeni trenutek zavestne kolonializacije fizičnega prostora s pomočjo lokalizacijskih strategij, trenutek izvajanja družbene moči.« (Bajuk Senčar 2005: 72)

Prostor

Postmodernistični konstruktivistični pristopi razumejo prostor kot konstrukt socialnih akterjev, pri čemer pomembno vlogo odigrajo meje, migracije, nacionalizmi,

identitete, globalni fenomeni, turizem, avtentičnost itd. (Fakin Bajec 2011: 120), s katerimi se ti akterji – ljudje poistovetijo in identificirajo. V sodobnem svetu se zaradi srečevanja z *drugimi* ob vsakodnevnem prestopanju *meja* ta poistovetenja in identificiranja nenehno dogajajo. »Občutek pripadnosti se vzpostavi s produciranjem in ohranjanjem določenih materialnih oblik, s katerimi se prebivalci predstavijo zunaj svojih meja.« (Fakin Bajec 2011: 121) Pri tem se vračam nazaj na poglavje Skupnega *vedenja/verjetja*, iz katerega lahko izpostavim materialne in nematerialne posebnosti, s katerimi se prebivalci krajevne skupnosti Loka pri Zidanem Mostu identificirajo. Primož Trubar, Lovrenc z rastiščem encijana, Lisca, Trubarjev dom upokojencev, reka Sava, železnica in sadjarstvo so posebnosti, s katerimi se predstavljajo izven meja. »To nakazuje, da je pri raziskovanju nekega geografskega ali lokalnega območja oziroma kraja treba dati prednost procesu družbene konstrukcije prostora ali prostorjenju.« (Fakin Bajec 2011: 121) Pri načrtovanju projekta Vencember sem bila tako še posebej pozorna na izbiro lokacij, krajev, kjer so se dogodki izvajali. Pomembno mi je bilo namreč, da se bodo v prvi vrsti krajanji z lokacijo identificirali in da jim ne bo predstavljala samo 'prostor', ampak bo v sebi nosila globlji pomen. Iz tega razloga se razstava adventnih venčkov postavi na ograjo sadovnjaka med železniško progo in reko Savo, ki obe prezentirata pomembno prometno povezavo. Vmesni prostor, ki ga zasedajo kmetijska zemljišča, kaže na pomen te gospodarske panoge na izbranem območju. Tako se z 'ozemljem' lahko identificira večji del prebivalstva, saj je blizu tako kmetom kot delavcem. Večina drugih dogodkov je locirana v kulturni dvorani Trubarjevega doma upokojencev (stari graščini) ali v domu kulture, pri čemer se na obeh lokacijah izpostavi pomembnost obeh. V programu je tudi pohod na Lovrenc, ki je širše poznan predvsem po rastišču clusijevega svišča, ki cveti konec aprila, in s katerim se domačini pogosto identificirajo. Pri projektu tudi z uporabo prostora prihaja do proizvodnje sprememb v določenih prostorskih oblikah. Predvsem pri razstavi je šlo za zavestno poseganje v prostor in reinterpretacijo, pri čemer sem želela ohraniti bistvene elemente tradicionalnega in jih združiti z modernimi smernicami. Zakaj? Z namenom, da bi tradicijo aktualizirala in spodbudila medgeneracijsko povezovanje, pri čemer je proces izšel iz lokalnih pobud in podpore strokovnih interesov po oživitvi prostora ob (in na) reki Savi.

SLIKA 3: OBISKOVALKA MED OGLEDOM RAZSTAVE ADVENTNIH VENČKOV NA OGRAJI SADOVNJAKA SADJARSTVA BLANCA V LOKI PRI ZIDANEM MOSTU. VIR: LOKA PRI ZIDANEM MOSTU, NOVEMBER 2015, FOTO: CULETTO.

SLIKA 4: OBISKOVALCI MED OGLEDOM RAZSTAVE ADVENTNIH VENČKOV OB SPREHAJALNI POTI. VIR: LOKA PRI ZIDANEM MOSTU, NOVEMBER 2015, FOTO: CULETTO.

Čas

Kakor za prostor, je tudi za čas pomembna strateška izbira. Kljub temu da je turistična sezona datirana od pomladi do pozne jeseni, smo Vencember umestili v december, ki je najbolj prazničen in hkrati stresen mesec. Po nekaterih podatkih naj bi npr. »v jesenskih mesecih število samomorilcev malo upadlo, vendar pa poraste spet v decembru v času praznikov.« (Bučinel 2005: 39) S prireditvenim turizmom, ki ga predstavlja Vencember smo tako želeli ponuditi možnost druženja in aktivnega preživljanja prostega časa v dolgih decembrskih večerih. To je hkrati čas družinskega praznovanja, ko se ljudje odprejo, sprostijo in praznujejo v krogu najbližjih, kamor sama umeščam, poleg sorodnikov, tudi sosede. Medsosedski odnosi so tisti, ki pomembno prispevajo h krepitvi lokalne identitete. Projekt tako ponuja priložnost za medsosedsko in medgeneracijsko povezovanje, druženje, ki ga spremlja prenos znanja, tradicije, šeg in navad. S tem delom prazničnega leta je namreč povezanih kar nekaj šeg in navad, s katerimi se akterji identificirajo.

Ciljne skupine

Skupnost sestavljajo ljudje različnih spolov, starosti in statusov. Ideja je bila zajeti potrebe in želje vseh. Slednje se namreč niso kazale le pri starejših, temveč tudi pri mladih, predvsem v času iskanja samih sebe in v času gradnje identitete, v času odraščanja. Potreba in želja se je pokazala tudi pri mladih družinah, posameznikih, ki so bili v kraju že deležni pestrejšega dogajanja in so si za svoje otroke želeli podobnih izkušenj. Potrebo po ponovni vzpostavitvi ali zgolj krepitvi sem po številnih pogovorih s prebivalci Loke sama velikokrat začutila. Projekt je bil v samem začetku zastavljen široko, da bi zajel vse družbene skupine. Posebna pozornost je bila namenjena vključevanju kritičnih skupin; otrok in starostnikov, ki predstavljajo velik odstotek prebivalstva v lokalni skupnosti. S tem namenom sem k sodelovanju že v začetku povabila vrtec, šola in dom upokojencev – institucije, ki pomembno vplivajo na odnose in stanje v krajevni skupnosti. Cilj je bil v projektu povezati vsa delujoča krajevna društva in institucije, dva gostinska lokala in lokalne ponudnike ter pridelovalce.

Načini vključevanja

Vsi zgoraj naštetih pri svojem udejstvovanju in dojemanju delujejo pod vplivom izkušenj prejšnjih generacij, lastnih potreb in interesov, političnega prepričanja, strokovnega diskurza in medijev, a njihovih pričakovanj med seboj nikakor ne gre enačiti. Pristop do posameznih akterjev je bil različen. Ustanove (vrtec, šola, dom upokojencev) so bile povabljene k aktivnemu sodelovanju in soustvarjanju programa, pri čemer je bil glavni namen, da se odzoveta vsaj vrtec in šola kot izobraževalni in vzgojni ustanovi in na ta način spodbudita vključevanje otrok in posredno staršev v lokalno okolje.

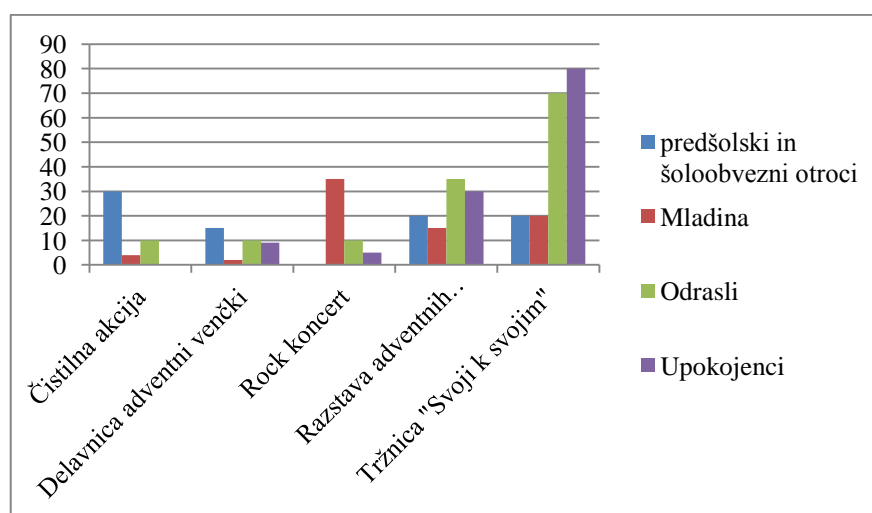
S projektom smo kot turistično društvo stopili tudi nasproti gostinskima lokaloma, saj si turistično društvo predstavljam kot nekakšnega posrednika med ponudniki in potencialnimi povpraševalci. Ideja je bila spodbuditi lastnika gostinskih lokalov, da pripravita zabaven, družabni večer, ki bi privabil krajanje. Obiskovalcem bi omogočili dobro zabavo v domačem kraju, hkrati pa gostincema dali priložnost za promocijo in zaslužek.

Ideja o vključevanju in predstavitvi lokalnih pridelovalcev in izdelovalcev na božično novoletni tržnici je bila preusmeritev potrošnje iz trgovskih centrov k lokalnim ponudnikom. Spodbuditi smo želeli, da krajanje in potencialni obiskovalci spoznajo lokalno

ponudbo, s katero se bodo morda lažje identificirali in jo povezali z lokalno dediščino. Tako odnos lokalnega prebivalstva kot odnos oblasti do lokalne preteklosti in dediščine se je spreminjal zaradi političnih sistemov in tipov gospodarstva. V procesu globalizacije in množične potrošnje se tudi potrošniki ponovno obračamo v lokalno, znano in domače.

Ostala krajevna društva smo povabili k soustvarjanju programa, pri čemer smo jih spodbudili, naj razmišljajo v okviru svojih zmožnosti in svojega poslanstva, hkrati pa naj sledijo načelom svojega delovanja.

Vključevanje je temeljilo na osebnih povabilih. Ocenjujem, da je akterje za sodelovanje veliko lažje pridobiti, če jim osebno stopimo naproti, da vidijo, da je bila njihova eksistenca opažena v lokalnem okolju in jim tako damo priložnost za soustvarjanje. Vsak od njih je namreč tisti, ki pomembno vpliva na *sliko*, ki jo ob obisku prireditve o nas kot *skupnosti* dobijo *drugi*.

SLIKA 5: GRAFIČNI PRIKAZ ODZIVA NA NEKATERE DOGODKE VENCEMBRA 2015.

VIR: ARHIV TURISTIČNEGA DRUŠTVA LOKA PRI ZIDANEM MOSTU.

Na podlagi grafa je mogoče ugotoviti, da je projekt v najmanjši meri dosegel ravno eno od dveh kritičnih družbenih skupin, in to je mladino. Kljub temu da ni prikazana udeležba na vseh dogodkih, je mogoče razbrati, da se mladi s tem projektom niso najbolj identificirali. Razlog zato vidim predvsem v »naočnikih, skozi katere ti zrejo, cenijo in razvrednotujejo svoje življenje, upe, poraze in položaje, sestavljajo prizme možnega življenja, ki jih neprekinjeno prezentira in slavi naprava za 'gledanje na daljavo', 'televizija'« (Beck 2003: 80), ki ji neizpodbitno sledijo računalnik, tablice in pametni telefoni. V diskurzu inkorporacije mladih bi bilo v prihodnje torej vsekakor smiselno aktualizirati idejo tradicionalnosti in dediščine in jim jo predstaviti na način, ki je 'njim blizu' (na

primer vzpostavitve profilov na družabnih omrežjih). Pri tem ne gre zanemarjati dejstev, da se mladina dandanes identificira s podobo od *drugod* ravno zaradi možnega hitrega dostopa do informacij, ki smo mu danes priča. Pri tem pa se velikokrat sramuje *svoje*. Pomembno vlogo pri tem odigrajo predvsem mediji.

Razlog za manjše vključevanje vidim predvsem v pomanjkanju zaupanja in posledično majhnemu številu priložnosti s strani odraslih akterjev, ki so si z lastnimi izkušnjami v skupnosti že pridobili potrditev. Ne gre zanemariti dejstva, da so mladi enako ljudje, »ki prek konstruiranja habitusa oblikujejo družbene realnosti.« (Fakin Bajec 2011: 23) S svojo mladostno energijo in svežimi idejami so ravno oni lahko tisti, ki predlagajo nekaj novega, izvirnega in edinstvenega.

S projektom so se na podlagi grafa dobro identificirali predvsem predšolski in šoloobvezni otroci, ki so bili vanj ves mesec aktivno vključeni. Posredno se je v dogodke vključevalo veliko staršev in starih staršev. Po mojih opažanjih se je s projektom identificirala predvsem izobrazena populacija, nekoliko manj kmečka. Dobro so se odzvali in vključili tudi nekateri od ponudnikov lokalnih pridelkov in izdelkov, ki v okviru Vencembra videli priložnost, da se pokažejo in spoznajo tudi z akterji, člani turističnega in drugih društev, od katerih lahko pričakujejo podporo in sodelovanje tudi za naprej. Opazila sem predvsem veliko vnemo in zagnanost, ravno s strani posameznikov, ki se do tedaj niso izpostavljali, v projektu pa so pokazali željo po načrtovanju novih skupnih projektov in priložnosti. Hkrati je bila to priložnost, da so svoje izdelke predstavili potencialnim kupcem v lokalnem okolju in širše. Na podlagi napisanega je po mojih ocenah projekt potencialen začetek kreiranja trdnejše lokalne in nacionalne identitete ter razvoja kraja.

Drugi del

V drugem delu sem ugotovitve, spoznanja in predvidevanja iz prvega dela pričujoče naloge prenesla na samo projektno načrtovanje Vencembra 2016.

Definicija projektnega poslanstva

Projektno poslanstvo je identifikacija lokalnega prebivalstva z novo obliko prireditvenega turizma, ki posredno, s svojim simbolnim poimenovanjem (Vencember) in venčki, ki se pojavljajo na promocijskih materialih in dogodkih, opozarja na povezovanje znotraj lokalne skupnosti, prispeva h krepitvi lokalne identitete, spodbuja povezovanje, vzgaja in stremi k trajnostnemu razvoju turizma in kraja.

Predvidena skupna vrednost projekta

Predvideno skupno vrednost projekta ocenjujem na 4.500,00 € in 1.800 ur prostovoljnega dela; v znesku so zajeti vsi akterji, ki bodo pri projektu sodelovali. V nadaljevanju bom pod drobnogled vzela stroške v breme turističnega društva kot glavnega nosilca projekta.

Krajevna, regionalna, nacionalna in mednarodna afirmacija projekta

O potrditvi in sprejetju projekta znotraj krajevene skupnosti priča število obiskovalcev na posameznih dogodkih v decembru 2015. V prvem delu naloge sem v poglavju *Ciljne skupine* na podlagi statističnih podatkov izpostavila skupine, ki so se na projekt odzvale, in tiste, ki se niso. V letu 2016 bo večja pozornost namenjena rizični skupini – mladim in njihovem vključevanju.

Regionalno afirmacijo je projekt delno dosegel na podlagi podpore s strani občine in občinske turistične zveze. Regionalni mediji so pisali o dogodkih, izvedenih v okviru projekta, dosegljive so bile objave na spletnih straneh, a si v prihodnje prizadevamo za še več obiskovalcev iz regije širše.

Projekt si bo prizadeval tudi za potrditev na nacionalni ravni. Za doseg širše množice bomo uporabljali spletne strani in profile na družabnih omrežjih. Predpostavljam, da bi inovativna ideja, aktualizirano poimenovanje in ohranjanje nekaterih običajev ter tradicij lahko v ta del Slovenije privabilo tudi Slovence od drugod.

Mednarodno afirmacijo projekta si lahko predstavljam do te mere, da bo Vencember vključen v turistične aranžmaje, ki jih agencije in zdravilišča nudijo svojim obiskovalcem v času bivanja pri njih. Posavje namreč obišče veliko turistov, predvsem Italijanov, Nemcev, Čehov, v zadnjih letih pa tudi Američanov. Z izpostavljanjem slovenske tradicije bi tako lahko bil zanimiv tudi za tuje obiskovalce.

Projektna/organizacijska ozadja

Zgodovinsko

O zgodovinskem ozadju projekta pišem v prvem delu naloge (7–12). Organizaciji so poleg bogate zgodovine kraja, strateške lege, tradicije društvenega delovanja in prireditvenega turizma v 90. letih 20. stoletja botrovale predvsem nostalgичne pripovedi in spominjanje domačinov, ki so se v decembrskem času v Loki pri Zidanem Mostu družili na stojnicah ob kuhanem vinu. Ta druženja so ljudem (po njihovih besedah) omogočala hiter umik od vsakodnevne rutine in druženje s sosedi znotraj lokalne skupnosti.

Družbeno kulturno ozadje

Burns pravi, da je »kultura vse«, vključujoč družbeno naučene izkušnje, družbene institucije, znanost, umetnost itd. (Burns 2002: 55) Na to neposredno opozarja projekt, saj vključuje vse elemente – naše družbeno naučene prakse, institucije, ki vplivajo na življenje v kraju, znanost in umetnost. Hkrati nezavedno krepijo lokalno in nacionalno identiteto, ki v času »macdonalizacije«, po kateri se »vse bolj uveljavlja nekakšna univerzalizacija v smislu poenotenja življenjskih slogov, kulturnih simbolov in transnacionalnih načinov vedenja« (Beck 2003: 67), dobiva nove razsežnosti. Posamezniki se namreč lažje identificirajo z domačim, poznamim, o čemer več pišem v prvem delu naloge. Ne smemo pozabiti, da v zadnjih letih prihaja do poudarjanja in ponovne rabe *lokalno, domače, naše*, pri čemer se poudarjajo krajevne in lokalne specifičnosti in posebnosti. Ideja projekta na nek način tako sledi sodobnim družbenim trendom, ki poudarjajo drugačnost in tradicionalnost.

Znanstveno ozadje

Projekt je zasnovan na podlagi mojih opazanj, spoznanj, izkušenj, odzivov, pobud in predlogov obiskovalcev in akterjev Vencembra 2015. Bogate naravne, geografske in zgodovinske danosti kraja predstavljajo dober temelj za začetek novega socialnega procesa oz. prakse, ki oblikuje lokalno skupnost, omogoča socializacijo posameznika v lokalnem okolju, izoblikuje elemente osebne in kolektivne identitete, sooblikuje značilnosti

bivalnega prostora, spreminja kulturne, družbene in politične pomene ter vrednote in ga, poleg predmetov, bivalnih enot, znanj, ritualov, pesmi, plesov, spominov, tj. vsega, kar so nam zapustili naši predniki, pojmuje kot dediščino. (Fakin Bajec 2011: 7) Dogodki in dejavnosti v okviru projekta tako ponujajo raznolik program, ki delno temelji tudi na dediščini in prenosu vedenj in znanj, vendar ga sama ne smatram kot poustvarjanje tradicije, saj gre za nov skupek dogajanj, ki se v manjših detajlih sklada s tradicijo in običaji ob koncu koledarskega leta.

S projektom želim predvsem poudariti pomen povezovanja in sodelovanja znotraj lokalnega okolja, pri čemer etnologi in kulturni antropologi lahko, po mojem mnenju, veliko doprinesemo k zmanjšanju eksistencialnega občutka izgube človeške osebnosti, osebne identitete oz. občutka odtujenosti, ki jo povzroča globalizacija. (po Erjavec 1996: 8) Hkrati imamo možnost privedi do razumevanja novega globalnega pojava, do odkritja pomena lokalnosti oziroma relokalizacije, ko se začnejo ljudje v globalnih procesih bolj identificirati z lokalnimi posebnostmi, povezanimi z značilnostmi svojega geografskega prostora, zgodovinskimi dogodki, domačimi šegami in navadami. (po Fakin Bajec 2011: 12) Prepoznavanje drugačnosti in posebnosti prebivalcev lokalnega prostora lahko v prihodnosti pripelje tudi do razvoja turizma, ki danes velja za eno pomembnejših gospodarskih panog. Turizem kot industrijsko panogo bi lahko uvajali na podeželju, kjer praviloma primanjkuje drugih možnosti. (Bajuk Senčar 2005: 40)

Predlog programa projekta za 2016

Datum	Dogodek	Lokacija (tloris spodaj)
18. 11. 2016	Čistilna akcija ' <i>Naše je, čisto je</i> '	
25. 11. 2016	Delavnica izdelovanja adventnih venčkov iz naravnih materialov	○
27. 11. 2016	Postavitev razstave adventnih venčkov ob sprehajalni poti ob Savi. Otvoritev razstave s kratkim kulturnim programom in pogostitvijo. Sprehod ob Savi.	
1. 12. 2016	Tematsko predavanje	Temno vijolična
Srede v decembru (7. 12., 14. 12. in 21. 12.)	Aktivnosti za otroke v sodelovanju z vrtcem, šolo in krajevnimi društvi	○
10. 12. 2016	Družabni večer v Orhideja baru	
11. 12. 2016	Tek veselja in radosti	
16. 12. 2016	Praznična okrasitev kraja	
17. 12. 2016	Družabni večer v Trubarjevem hramu	
18. 12. 2016	Mini tržnica »Svoji k svojim«, predstavitev in možnost nakupa pri lokalnih ponudnikih naravne kozmetike, medarskih izdelkov, vin, sadjarskih proizvodov, kruha in peciva. Delavnica božično novoletnih darilc – izdelaj sam. Prižig lučk in obisk Božička.	
25. 12. 2016	Božični pohod na Lovrenc	
30. 12. 2016	Zaključek Vencembra z okroglo mizo in pogostitvijo, družabni večer	Modra

Politični

Zavest narodnosti je po besedah Benedicta Andersona najbolj univerzalno veljavna vrednota političnega življenja danes (2007: 19), čemur nesporno sledi zavest lokalnosti. Pri tem se posamezniki v času množičnega pluralizma vse raje in vedno bolj poistovetijo z lokalnim, domačim in znanim ter želijo to deliti z drugimi. Pri tem sodelujejo tudi višje institucije – lokalni, občinski in krajevni sveti, ki v krepitvi identitet vidijo priložnost za razvoj območij z vidika gospodarstva, ekonomije in infrastrukture.

Kulturno-zgodovinsko-umetniški

Namen projekta je ponuditi kulturno in umetniško dogajanje, ki bo vplivalo na kvaliteto posameznikovega življenja v lokalnem okolju, lažjo identifikacijo s prostorom, kjer se bo projekt izvajal, povezovanje in mreženje znotraj lokalnega in širše. Hkrati je cilj projekta, da v prihodnjih letih postane tradicionalen in da sčasoma pomembno prispeva h kulturnemu življenju na omenjenem območju. Kot takšen bi čez čas lahko pomenil zgodovinski dogodek, ki je posredno pomembno vplival na razvoj kraja in turizma, predvsem prireditvenega.

Socialni

V prvi vrsti je namen projekta povezovanje znotraj lokalne skupnosti; t. j. povezovanje prebivalcev, institucij, pridelovalcev, izdelovalcev, spodbuditev mreženja, sodelovanja, spoznavanja in druženja z namenom, da to pripelje do povezovanja, sodelovanja in mreženja na širši ravni; t. j. občinski, regionalni, nacionalni. Cilj projekta je povezati male ponudnike, jim dati priložnost, da se predstavijo in pokažejo, med seboj spoznajo, povežejo in vzpostavijo morebitno sodelovanje, s čimer jim je potem omogočen lažji preboj izven meja domače občine.

Večina dogodkov, prirejenih znotraj projekta, je brezplačnih, ravno z namenom, da so dostopni vsem socialnim skupinam. S tem je poudarjeno glavno načelo projekta, t. j. povezovanje. Verjamem namreč, da je neka *zamišljena skupnost*, ki jo v tem primeru predstavlja krajevna skupnost Loka pri Zidanem Mostu, lahko stabilnejša in trdnejša, če

sprejme vse plasti in člane, ki jo predstavljajo. Ravno interakcija in spoznavanje z neznanim, tabuiziranim je način za sprejemanje.

Pedagoško-didaktični

Velik del projekta vključuje najmlajše prebivalstvo, otroke, saj sta med izvajalce projekta vključena tudi vrtec in šola. Tu sta namen in cilj projekta usmerjena predvsem v vzgojno-izobraževalni program predšolskih otrok in učencev prvih dveh triad, pri čemer se ti nezavedno vključujejo v kulturno dogajanje in družabno življenje. Menim namreč, da so otroci tisti, pri katerih vključevanje v okolje in družbo ni načrtovano, je pa izjemnega pomena za vključevanje v kasnejših obdobjih življenja. Starejši se namreč lažje srečujejo z novim, neznanim in neke prakse sprejemajo za svoje.. Zato se zdi izrazito pomembno, na kakšen način (ravno) najmlajše vključujemo v lokalno okolje, kako jim ga predstavljamo in kakšno vlogo lahko v njem odigrajo. Vzorci iz otroštva se potem največkrat odražajo v času odraslosti. Tudi sicer je projekt zasnovan na ideji izmenjevanja in prenosa znanj in vedenj, predvsem medgeneracijsko. S predavanji in delavnicami, ki so organizirana v času Vencembra, tudi odraslim dobijo priložnost, da se aktivno vključijo in pridobijo nova znanja in veščine.

SLIKA 7: BABICA Z VNUKOM V NAROČJU SPLETA ADVENTNI VENČEK. VIR: LOKA PRI ZIDANEM MOSTU, NOVEMBER 2015, FOTO: CULETTO.

Finančni

Ker je projekt izpeljan z minimalnimi stroški in temelji predvsem na prostovoljnem delu članov krajevnih društev in institucij, njegov namen in cilj ni pridobitni. Denar za financiranje izvajalci pridobijo iz razpisov in od sponzorjev, predvsem Krajevne skupnosti, Občine Sevnica, Zavoda za kulturo, šport, turizem in mladinske dejavnosti in Študentskega kluba Sevnica.

Sponsorstvo je poslovni partnerski odnos, v katerem se podjetje in sponzoriranec (posameznik ali organizacija) pogodbeno dogovorita za obojestransko koristno sodelovanje. Sponzor prejemniku nameni sredstva (denarna ali nedenarna), prejemnik pa se zaveže, da bo promoviral sponzorja na nek dogovorjen način. (Internetni vir 2) Turistično društvo si kot nosilec projekta in neprofitno volonterska organizacija ne prizadeva za morebitni zaslužek, je pa namen projekta usmerjen v promocijo lokalne ponudbe, izdelovalcev in pridelovalcev ter privabljanje obiskovalcev od drugod v času predprazničnih nakupov. Vnaprej lahko sklepamo, da je prodaja lahko uspešna. V zameno turistično društvo ne pričakuje plačila, temveč recipročno sodelovanje tudi v nadaljevanju. Hkrati je projekt dodatna turistična ponudba v decembrskem času, kar lahko v občino in regijo privabi več turistov. Neposredno je namen in cilj projekta torej tudi finančni, saj je usmerjen v promocijo kraja in vsega, kar ta ponuja.

SLIKA 8: EDEN OD LOKALNIH PONUDNIKOV NA TRŽNICI "SVOJI K SVOJIM". VIR:
LOKA PRI ZIDANEM MOSTU, DECEMBER 2015, FOTO: CULETTO.

Ekološki

Ekološka ozaveščenost in usmerjenost se začne s prvim dogodkom ali 'preddogodkom' t.j. čistilno akcijo. V sodelovanju s šolo pobereemo smeti ob reki Savi in po kraju z idejo, da tudi domača stanovanja in hiše pred prazniki očistimo. Hkrati se ponovno podučimo o ravnanju z odpadki, varčevanjem z vodo in električno energijo, katere poraba je predvsem v decembrskem času večkrat povečana tudi zaradi božično novoletne okrasitve. Naprej je ekološko usmerjena tudi delavnica izdelovanja adventnih venčkov in razstava le-teh na ograji sadovnjaka. Vse sodelujoče povabimo, da za izdelavo uporabljajo naravne in razgradljive materiale. Ideja projekta je, da bi vsi razstavljeni venčki v prihodnosti lahko ostali na ograji in bi se razgradili sami, del njih bi, na primer, lahko predstavljal tudi hrano obrečnim živalim.

SLIKA 9: UČENCI IN UČITELJICA PODRUŽNIČNE OSNOVNE ŠOLE LOKA PRI ZIDANEM MOSTU PRIPRAVLJENI NA POBIRANJE SMETI PO NABREŽJU REKE SAVE.

VIR: LOKA PRI ZIDANEM MOSTU, NOVEMBER 2015, FOTO: CULETTO.

Pravno-organizacijski

Pravne osebe v projektu predstavljajo društva. Turistično društvo Loka oziroma zanj predsednik bo tako pogodbeno prevzel sofinanciranje s strani občine, ki je projekt odobrila na razpisu za turistične prireditve v letu 2016, pogodbeno razmerje s predavateljem ter ostalimi sodelujočimi društvi in ponudniki na tržnici lokalnih izdelkov/pridelkov. S pogodbo se ta namreč zavežejo k sodelovanju, urejenim pravnim formalnostim in realizaciji programa. Kulturno društvo – predsednik prevzame urejanje pogodbenega razmerja z glasbeno skupino. Ostalo delo na projektu bo izvedeno prostovoljno s strani članov društva, ki za svoje delo ne bodo dobili plačila, zato jim zakon dovoljuje delo brez sklepanja pogodbe.

Ključne javnosti in trženje

Projekt je namenjen in prilagojen vsem starostnim skupinam. V prvi vrsti krajanom, lokalno, nato pa širše: regionalno, nacionalno, in je hkrati zanimiv tudi mednarodnim obiskovalcem.

Natančen opis in analiza ciljev in želja pobudnikov

Pobudnica projekta sem jaz, podpora je bila izražena s strani upravnega odbora turističnega društva, Turistične zveze občine Sevnica, Krajevne skupnosti Loka, Občine Sevnica, vrtca, šole, Trubarjevega doma upokoencev, Gasilskega društva Loka in Kulturnega društva Primož Trubar Loka.

Cilj projekta je vzpostaviti povezovanje znotraj kraja, sodelovanje med društvi, organizacijami in druženje krajanov, na drugačen način opozoriti na krajevne znamenitosti in prioritete posameznikovega življenja v manjši skupnosti, ki jih v naglici sodobnega časa, globalizacije in poplavi multifunkcijskih naprav prepogosto pozabimo, krepitev lokalne identitete ter razvoj kraja. Moj cilj je pridobiti znanje in izkušnje na področju aplikativne antropologije, vključevanje in strokovni prispevek etnologa in kulturnega antropologa v lokalnem okolju in manjših skupnostih. Cilj turističnega društva je povezovanje posameznih pridelovalcev, izdelovalcev in institucij v kraju, z namenom kreiranja celovite in pestre turistične ponudbe ter promocije kraja. Krajevna skupnost Loka od projekta, poleg dogajanja za krajane, pričakuje privabljanje obiskovalcev od drugod, kar bi pripomoglo k večji prepoznavnosti. V nadaljevanju si obeta infrastrukturni razvoj kraja, pri čemer imam v mislih ureditev cestnih povezav, gradnjo večnamenske dvorane, urejanje kolesarske poti in drugo, kar bi omogočilo še večje možnosti za razvoj turizma. Projekti, kakršni je Vencember kažejo na druge pomanjkljivosti in potrebe v kraju. Cilj in želja vrtca ter šole je vključevanje teh institucij v krajevno skupnost, vzgoja otrok in hkrati vključevanje staršev in starih staršev. Trubarjev dom upokojencev sodeluje v projektu z željo po vključevanju v lokalno okolje. Cilj društev je predstavitev njihovega dela in privabljanje članov ter hkrati dobra obiskanost dogodkov, ki jih sami organizirajo v času Vencembra. S skupno promocijo namreč ti zaobsežejo večji del potencialne publike, ki se njihovih dogodkov potem lahko udeležuje skozi vse leto.

Natančen popis in analiza tekmecev, celo nasprotnikov

Za projekt Vencember znotraj krajevne skupnosti ne vidim morebitnih tekmecev ali nasprotnikov. Interes vseh vpetih v organizacijo dogodkov naj bi bil enak; torej omogočiti kvalitetno in raznoliko preživljanje prostega časa v domačem kraju in predstaviti svojo ponudbo v drugih mesecih leta. Kot morebitne tekmece prepoznavam že uveljavljene prireditve v decembrskem času v bližnjih večjih krajih, predvsem v Sevnici in Radečah. Lahko dostopni so tudi izleti v večja mesta; Ljubljano, Celje, Zagreb in druga evropska mesta. Večji del programa bo zato organiziran ob popoldnevih in večerih med ponedeljkom in četrtnikom. Za odzive obiskovalcev se bomo trudili s kvalitetnim programom. Konkurenci se bomo poskušali izogniti tudi s prilagoditvijo datumov.

Finančni partnerji

Finančni partner projekta je Občina Sevnica, s storitvami sodeluje Javni zavod za kulturo, šport, turizem in mladinske dejavnosti. Del sredstev za projekt prispeva Krajevna skupnost Loka in študentski klub Sevnica. Dogodki, ki jih v okviru projekta Vencember organizirajo krajevna društva in institucije, so v njihovo breme, z izjemo oglaševanja in obveščanja, ki ga kot nosilec projekta prevzema turistično društvo.

Umetniški/znanstveni/programski partnerji

Programski partnerji pri projektu Vencember bodo krajevna društva; športno, kulturno, aktiv žena, gasilsko društvo ter šola, vrtec, dom upokojencev in dva gostinska lokala. Znanstvena partnerja pri projektu bosta predavatelj in umetniški glasbeni izvajalci.

Popis ciljnih ponudb/produktov/strategij za posamezno skupino v omrežju

SKUPINA	CILJNE PONUDBE/PRODUKTI/STRATEGIJE
Vrtec in učenci OŠ	Čistilna akcija, delavnica izdelovanja venčkov, aktivnosti za otroke, obisk Božička. Otroke skozi igro in animacijo v sodelovanju z učitelji, vzgojitelji, starši in starimi starši pripeljati do ideje, da je druženje in sodelovanje pomembno, da smo za urejeno okolje v veliki meri odgovorni sami, da je besedna komunikacija še vedno prioriteta ter da za lepe praznike ne potrebujemo dragih daril. Ponuditi raznoliko dogajanje v domačem okolju.
Razširjena srednja starostna skupina	Delavnice, otvoritev razstave, družabna večera v gostinskih lokalih, koncert, mini tržnica, predavanje na temo praznikov. Ponudba lokalnih pridelkov in izdelkov, kvalitetna glasba, pridobivanje novega znanja

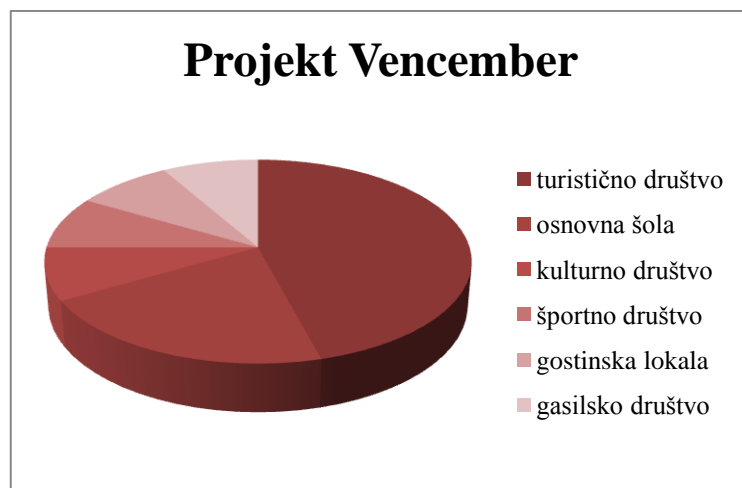
	in informacij, športno udejstvovanje, sprostitve, zabava/spodbujanje druženja, preživljanje prostega časa s sokraji in stran od multifunkcijskih naprav, promoviranje aktivnega in zdravega načina življenja
Starejši	Delavnice, otvoritev razstave, tržnica, predavanje, koncert/ponudba lokalnih pridelkov in izdelkov, kvalitetna glasba, druženje z otroki, pridobivanje novega znanja in informacij, sprostitve, zabava/spodbujanje druženja, udejstvovanje, aktivno preživljanje prostega časa.
Lokalni ponudniki, pridelovalci in izdelovalci	Tržnica "Svoji k svojim", delavnice. Vabilo k predstavitvi na tržnici in aktivnemu sooblikovanju programa Vencembra s prenosom njihovega znanja, veščin na delavnicah. Možnost mreženja in brezplačne promocije, trženje.
Lokalna društva in institucije	Možnost soustvarjanja programa projekta, promocija njihovega dela, pridobivanje novih članov, mreženje, trženje.
Gostinski lokali	Možnost soustvarjanja programa projekta, promocija, trženje.

Organizacijska struktura

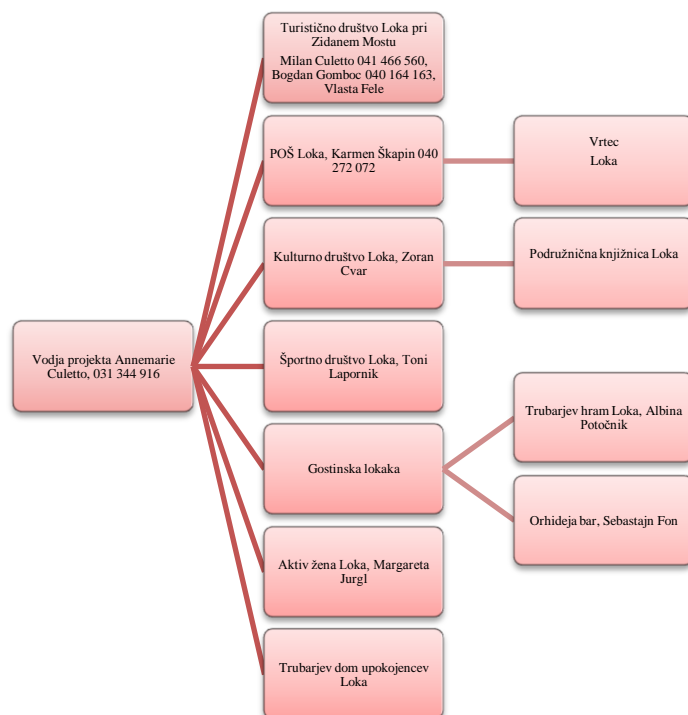
Človeški viri/socialna antropologija

Nosilec projekta bo Turistično društvo Loka pri Zidanem Mostu, pri čemer delo vodje projekta prevzamem jaz sama. Znotraj vseh sodelujočih društev in institucij se določi koordinator, ki ga/jo zastopa, prenaša ostalim članom dogovore in razporeja naloge.

Grafična predstavitev družbenih/organizacijskih relacij

SLIKA 10: GRAFIČNI PRIKAZ DELEŽA OPRAVLJENEGA DELA POSAMEZNIH AKTERJEV PRI PROJEKTU VENCEMBER 2016.

SLIKA 11: GRAFIČNI PRIKAZ ORGANIZACIJSKIH RELACIJ.

Predvsem v množični konkurenci, ki jo predstavlja globaliziran trg, tudi v okviru turistične ponudbe, je za projekt pomembno, da ima motiviran, vesten, zanesljiv, izobražen, interdisciplinarni kader, ki bo lahko sledil potrebam projekta in bo vseskozi delal v smeri napredka, izboljšav in razvoja. Moja opažanja in ugotovitve iz prvega dela pričujoče naloge so pokazala, da so za padec kvalitete in delovanja lahko krivi slabi odnosi znotraj kadra, pomanjkanje energije, idej in vzdržljivosti, zato je pri projektu v prihodnje pomembno, da se krepijo medsebojni odnosi znotraj kadra, da se spodbuja inovativnost, delo in da se ponudi priložnost mladim, ki so vir idej in energije. Kader projekta je zato usmerjen v privabljanje mladih v svoj krog in dajanje priložnosti, saj bo projekt le tako lahko ohranil vedrost in sledil sodobnim trendom.

Notranja in zunanja komunikacija

Generalno sporočilo projekta

Glavno sporočilo projekta je že večkrat omenjeno povezovanje; znotraj lokalne skupnosti, občine, regije, nacionalno in nato mednarodno. Vzporedno gre za medgeneracijsko povezovanje in prenos znanj. Spoznanje, da na kvaliteto življenja pomembno vplivajo odnosi in občutek pripadnosti, stabilnosti, ki ga največkrat najdemo ravno v znanem, domačem. Z Vencembrom želimo spodbuditi lokalno prebivalstvo, da bi z vključevanjem, sooblikovanjem in obiskovanjem dogodkov, organiziranih v okviru projekta, doprineslo k večji kakovosti življenja na podeželju.

Koordinacija organizacijske ekipe

Ideje in predlogi akterjev se usklajujejo na sestankih pred začetkom projekta in v času izvajanja projekta. Organizatorji posameznih dogodkov so v stiku z vodjo in nosilcem projekta. Potrebna je komunikacija in spoštovanje dogovorov.

Stiki z javnostjo

Projekt oglašujemo preko profila na socialnem omrežje Facebook, na spletni strani TZO Sevnica in zavoda KŠTM, na portalu Moja občina, v občinskem glasilu Grajske novice, v Posavskem obzorniku, s plakati in letaki, ki jih dobijo prebivalci KS Loka pri Zidanem Mostu po pošti. Po izvedenih dogodkih v okviru projekta poročamo v občinskem glasilu Grajske novice, na portalu Moja občina, v Posavskem obzorniku, Dolenjskem listu in h glavnim dogodkom projekta povabimo tudi občinske novinarje.

Delovni načrt realizacije

2016/2017

MAJ	SEPTEMBER	OKTOBER	NOVEMBER	DECEMBER	JANUAR
Prijava na občinski razpis.	Sestanek akterjev, prebiranje plana dela, zbiranje predlogov, spreminjanje, dogovor končnega plana dela in poteka dogodkov, določanje lokacij, kjer se bodo dogodki odvijali.	Zbiranje sponzorskih sredstev, tiskanje letakov, plakatov, oglaševanje, povabilo ponudnikov k sodelovanju na mini tržnici.	Oglaševanje, urejanje zadnjih podrobnosti, dogovarjanje za pogostitve, vračanje pogodb o sodelovanju na mini tržnici, izvedba delavnice.	Izvajanje programa, sprotno oglaševanje, objavljanje v medijih.	Objave v medijih, zahvale sodelujočim, ocena projekta, sprejemanje odzivov, debata in ideje za prihodnje leto.

Seznam tehničnih/prostorskih potreb

Projekt izvajamo v prostorih, ki so v lasti krajevne skupnosti ali ustanov, ki v kraju delujejo; šola, dom kulture, kulturna dvorana v Trubarjevem domu upokojencev, park pri Trubarjevem domu upokojencev, gasilski dom, cerkev. Tehnično opremo si izposodimo pri Javnem zavodu za kulturo, šport, turizem in mladinske dejavnosti.

Predviden proračun projekta v breme TD

Turistično društvo kot vodja in koordinator projekta dogodkov v organizaciji drugih društev ne financira. Prispeva le del za morebitno pogostitev ter prevzame skrb za oglaševanje in redne objave v medijih.

ODHODKI

Material za izdelovanje adventnih venčkov	30,00 €
Vrečke za smeti, rokavice	20,00 €
Stroški z obveščanjem, pošta	70,00 €
Predavatelj	200,00 €
Plakati, letaki, promocijski material	450,00 €
Pogostitve po dogodkih v času trajanja projekta	250,00 €
SKUPAJ:	1.020,00 €

PRIHODKI

Občina Sevnica (javni razpis za turistične prireditve)	249,90 €
Občina Sevnica	200,00 €
Študentski klub Sevnica	120,00 €
Srečelov	200,00 €
Prostovoljni prispevki obiskovalcev	150,00 €
Turistično društvo Loka pri Zidanem Mostu	100,00 €
SKUPAJ:	1.020,00 €

SWOT analiza

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none">- Kraj z bogato zgodovino- Aktivna društva- Lokalni pridelovalci- Primerni prostori- Raznoliki dogodki- Inovativen projekt- Inovativno ime- Povezovanje- Ekološko ozaveščanje- Podpora s strani KS, TZOS, občine- Po dveh izvedbah že znana prireditvev	<ul style="list-style-type: none">- Dogajanje v večjih krajih v decembru – težko konkurirati- Nepovezanost (nekaterih) društev- Nizka finančna sredstva- Nepredvidljivo vreme- Nizko vključevanje mladih
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none">- Povezovanje lokalnih društev- Druženje s sokrajani- Druženje in povezovanje širše- Prepoznavnost- Možnost, da postane tradicionalno- Širjenje turistične ponudbe- Učenje- Ozaveščanje mladine- Predstavitev lokalnih pridelovalcev/izdelovalcev/obrnikov/ lokalne ponudbe	<ul style="list-style-type: none">- Slab obisk- Zadolževanje- Neugodno vreme- Nesoglasja med sodelujočimi društvi- Konkurenčnost programu v drugih krajih

Zaključek

V kolikor ignoriramo turizem od 20. stoletja dalje, je kakor bi ignorirali suženjstvo v 18. in kolonializem v 19. stoletju. (Van Den Berghe: 830) Čeprav so se antropološke študije razmeroma pozno začele ukvarjati tako z 'antropologijo doma' kot tudi s turizmom, lahko rečemo, da sta v sodobnosti ta dva med glavnimi predmeti raziskovanja. V svoji nalogi sem poskušala odgovoriti na vprašanja, ki so posredno odgovorila tudi na nekatera vprašanja 'antropologije doma' in vpliva (prireditvenega) turizma na neko skupnost. Čeprav je v splošnem turizem razumljen kot interakcija turista od drugod z domačinom, pri čemer naj bi se srečevali z drugačnimi tradicijami, religijami, navadami in največkrat tudi jezikom in se turist iz svojega vsakdanjega življenja preseli v domačino vsakdanjost (Barnard 2002: 829), lahko kot vrsto turizma razumemo tudi nevsakdanje prakse v neki lokalni skupnosti. Gre za vrsto turizma, v katerem so izraženi in poudarjeni elementi skupnostne kulture in dediščine, ki v vsakdanu niso več prisotni, ponovno pa oživijo v prireditvenem turizmu. Vpliv Vencembra v krajevni skupnosti Loka sem na prejšnjih straneh poskušala opisati po principu krajan = turist v domačem, avtohtonem okolju in kako ta odnos vpliva na vključevanje v krajevno skupnost in k utrjevanju soseščine. Na podlagi teh ugotovitev sem namreč projekt želela spremeniti in nadgraditi, čeprav v svojem bistvu ni tako enoplasten. Vencember, kot vse druge prireditve, omogoča možnost večplastnega raziskovanja, a naj bo to za začetek dovolj.

Strinjam se, da turizem, naj se odvija na lokalnih, nacionalnih ali globalnih ravneh, lahko vodi do renesanse kulture in tradicij, preнове etnične zavesti in tudi k izumljanju novih tradicij in idej. Na kratko, lahko povzroči ekstremno kompleksne kulturne spremembe in premik etničnih meja. Oba fenomena bosta tako še posebej zanimala antropologe. (Barnard 2002: 829) Etnologi in kulturni antropologi pri tem, po mojem mnenju, lahko odigramo najmanj dve vlogi; vlogo konstruktorja in vlogo raziskovalca. Upam, da mi je v pričujoči diplomski nalogi vsaj deloma uspelo združiti obe.

SUMMARY

The following thesis combines author's many roles; A student of Ethnology and Cultural Anthropology, active member of Tourist Association and a resident of the studied local community.

Trough her autobiographic story she presents her emotional attachment and her position in the local community. Her nostalgic attitude towards the past, diverse social activities, rich history and the changes in the social life in the area Posavje are all factors that have contributed towards the idea of a new project.

As a student of Ethnology and Cultural Anthropology she wants to use her knowledge to benefit and strengthen the identity of her local community. In this thesis, she presents the history of the village Loka pri Zidanem Mostu, development of the social activities and history of event tourism.

Based on her own observations and conversations with local residents and the idea of restoring the local community, she embarks on a project, which was carried out for the first time in December 2015 by the Non-Profit Volunteer Association Loka pri Zidanem Mostu.

Vencember. The name is also a symbolic description of the project. The booklet of words wreath-venec representing a circle and connectivity and December, happy festive time of the year. This symbolic description of the project holds a lot of weight and it is symbolically and ritually broken down in the thesis.

According to anthropologist Graburnu, tourism in modern societies had analogue functions, same as traditional ceremonies in premodern societies. This thesis defines the choice of venue and time of the events within the framework of the project. The two factors which, in author's opinion, have a significant impact on community response and visitors from elsewhere.

The author analyzes the impact and the response of the local population in the project. The relatively massive involvement of local residents which is stimulated by mass globalization and modern multimedia devices promoting a return to the familiar and traditional. On the basis of her observations she presupposes a social and age groups the project touched and which did not and also considers the options and ways to involve youth, which have been shown as a group least attracted to the project.

In the second part of the thesis, author transfers her finds into practice. She presents the project mission, expected value of the project, local, regional, national and international

affirmation, organizational background, the proposal for the project program in December 2016, aims and objectives of the project, key publicity, marketing, artists and advantages and disadvantages of the project. This thesis can be, according to the author, an example of good practice of integration ethnologists and cultural anthropologists in the local environment and a contribution to a sustainable development in the tourism sector.

Bibliografija

Anderson, Benedict

2007 *Zamišljene skupnosti: o izvoru in širjenju nacionalizma*. Ljubljana: Studia humanitatis.

Bajuk Senčar, Tatiana

2005 *Kultura turizma: Antropološki pogledi na razvoj Bohinja*. Ljubljana: ZRC SAZU.

Barnard, A., J. Spencer

2002 *Encyclopedia of social and cultural anthropology*. New York: Routledge.

Beck, Ulrich

2003 *Kaj je globalizacija? Zmote globalizma – odgovori na globalizacijo*. Ljubljana: Krtina.

Bogovič, Alenka Peklar

2008 'Zgodovina krajevne skupnosti v posameznih obdobjih.' V: *Obsavska stoletja: Zbornik o Loki pri Zidanem Mostu ob 800-letnici župnijske cerkve sv. Helene*. Oskar Zoran Zelič, ur. Novo mesto: Založba GOGA. 35-47.

Bogovič, Alenka Peklar

2008 'Spreminjanje socialne sestave prebivalstva.' V: *Obsavska stoletja: Zbornik o Loki pri Zidanem Mostu ob 800-letnici župnijske cerkve sv. Helene*. Oskar Zoran Zelič, ur. Novo mesto: Založba GOGA. 89.

Brumen, Borut

2000 'Uveljavitev britanske »anthropology at home«.' V: *Kolesar s filozofske*. Janez Bogataj, ur. Ljubljana: Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo, Filozofska fakulteta. 117-133.

Bučinel, Tina

2005 'Problem samomorilnosti med mladimi v Sloveniji.' Objavljeno diplomsko delo. Ljubljana, FDV.

Burns, Peter M.

2002: *An introduction to tourism and anthropology*. London, New York: Routledge.

Černak, Andreja Meglič, Maja Vojnovič

1997 'Vloga in financiranje NVO.' V: Zbornik strokovnih prispevkov.

Čopič, Vesna in Gregor Tomc

1997: *Kulturna politika v Sloveniji*. Ljubljana: Založba FDV.

Dremelj, Bojan

2008 'KUD Kreart.' V: *Obsavska stoletja: Zbornik o Loki pri Zidanem Mostu ob 800-letnici župnijske cerkve sv. Helene*. Oskar Zoran Zelič, ur. Novo mesto: Založba GOGA. 103.

Erjavec, Aleš

1996: *K podobi*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.

Fakin, Jasna Bajec

2001: *Procesi ustvarjanja kulturne dediščine*. Ljubljana: ZRC, ZRC SAZU.

Fikfak, Jurij

2004 'From ethnography to autoethnography.' V: *Qualitative Research*. Jurij Fikfak, Frane Adam, Detlef Garz, ur. Ljubljana: Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU. 75-90.

Luckmann, Thomas

2007 *Družba, komunikacija, smisel, transcendenca*. Ljubljana: Študentska založba.

Strajnar, Franc

2008 'Kulturno društvo Primož Trubar.' V: *Obsavska stoletja: Zbornik o Loki pri Zidanem Mostu ob 800-letnici župnijske cerkve sv. Helene*. Oskar Zoran Zelič, ur. Novo mesto: Založba GOGA. 99-102.

Strehar, Urša Benčina

2013 '(Avto)etnografsko raziskovanje modernih otroštev skozi prizmo pedagoškega dela v gledališkem krožku.' Objavljeno diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo.

Internetni viri:

Internetni vir 1:

<http://bos.zrcsazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_testa&expression=lokalizem&hs=1>

(pregledano dne 19.8.2016)

Internetni vir 2:

<<http://www.artservis.org/prirocnik/sponzorstvo.htm>>

(pregledano dne 15.8.2016)

Drugi viri:

Arhivski vir Turističnega društva Loka pri Zidanem Mostu, Loka pri Zidanem Mostu, 1997.

Izjava o avtorstvu

Izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo in da so uporabljeni viri in literatura korektno navedeni.

Ljubljana, 11.9. 2016

Annemarie Culetto

Izjava kandidatke

Spodaj podpisana Annemarie Culetto izjavljam, da je besedilo diplomskega dela v tiskani in elektronski obliki istovetno in dovoljujem objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Ljubljana, 11.9. 2016

Podpis: